

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Hjemløs

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Hjemløs", i Goldschmidt, M. A.: *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1999, s. 142. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt03-shoot-idm139686921274240/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Hjemløs

i eller til Theatret. Det var netop, hvad Deres to lærde Modstandere vilde have sagt, hvis de havde havt Formen i deres Magt.

Hvis jeg havde havt Formen i min Magt? sagde Otto.

Ja, eller Indholdet, svarede Schjøtt.

Aa, ja, Indholdet, det var en ganske anden Sag.

Ikke ganske, sagde Schjøtt smilende; hvad De tænker eller føler, faaer jo først Indhold, naar det er blevet anskueligt for Dem selv, saa at De kan hæve det ud i Ordets Form, ligesom et Arbejde først bliver Kunstværk, naar dets Idee er fuldstændig udtrykt i Formen.

Naa – ja, sagde Otto tankefuld. Men, hvordan veed man, hvad der har været Kunstnerens Idee, naar han ikke har udtrykt den i Formen?

Helzen lo, og det var maaskee Grunden til, at Schjøtt taalmodig vedblev:

Naar De er i Theatret, saa vækker jo Stykket paa en eller anden Maade Deres Deeltagelse; men De bilder Dem dog ikke ind, at det er noget Virkeligt ...

Jo.

Hvad for Noget? En saadan Tro har jeg længe ikke fundet i Israel ... Naa velan, De bilder Dem det ind; men De staaer vel dog tillige over Illusionen og bedømmer Poesien: om den ogsaa paa ærlig og rigtig Maade vækker Deres Deeltagelse.

Ja, idetmindste bagefter.

Jeg mærker, det kan endnu være en Fornøielse at være Skuespiller. Der er en Deel af Folket, som endnu føder levende Unger, Børn med varmt Blod, vi fødes ikke Alle med kritisk Fiskeblod ... Det er nu Altsammen godt nok; men et Maleri anseer De dog vel ikke for en Virkelighed?

Nei; men det betyder en Virkelighed, som er eller kunde være et eller andet Sted, og man henflyttes dertil paa samme Tid som man bliver staaende foran Maleriet. Man er ligesom to Mennesker.

De synes at være ganske stolt af, at De kan gaae dobbelt; men jeg maa have den Ære at sige Dem, at »man« er et Par Mennesker for lidt. En af os Andre er fire Mennesker foran et Maleri, vor Nydelse overgaaer Deres ligesom et Fiirspand overgaaer en Kaffemøllebefordring.

Hvordan gaaer det til?

Det gaer saadan til, at vi Andre ganske som De og Deres Ven først see det malede Lærred og Rammen, ligesom en Ko seer paa en Veirmølle, nemlig med Øinene, og dernæst gjøre vi Reisen til den Begivenhed eller den Egn, som det Malede betyder, og det er heller ikke saa vanskeligt, Hesten kaldes Phantassus. Men saa, medens den ene Person reiser og den anden staaer og seer, er et tredje Væsen beskjæftiget med at fordybe sig i den Sjæl, hvormed Kunstneren har malet, at indaande den Duft, der er henstrømmet fra hans Begeistring, og gjøre sig Rede derfor; det Ridt udføres paa Pegasus, det var den poetiske Nydelse. Og endelig er et fjerde Væsen beskjæftiget med at undersøge, ved hvilke Midler Kunstneren har faaet de to sidstomtalte Væsener op paa Phantassus og Pegasus, ved hvilken Anvendelse af Perspektiv, Lys og Skygge, Farver, Tegning, Forkortning, »saftig Pensel«, »Tinters« o. s. v., hvilke Kunstord De kan see i Bladene, hvor denne Hest er meget virksom. Naar den Fjerde i Fiirspandet – vi kunne kalde den Reflexionen – gjør sin Pligt inden i os, naar den er velnæret med Anskuelse og Tænkning, saa forhindrer den baade Phantassus og Pegasus fra at føite, saa bringer ikke enhver Stymper os op at ride. Det var altsaa Fiirspandet; men der gives overdaadige Folk, som endog kjøre med Sex eller ride paa Sex, idet de tillige nyde den særegne Kunstscole, hvortil et Maleri hører, samt nyde den Fornøielse at kjøbe det, ja til Syvende og Sidst nyde den Nydelse, det er at nyde en saadan Kunstnydelse – hvad siger De til det?

Jeg siger: det var som Pokker! Jeg bliver ganske svimmel.

Ja, hvad vil De da sige til det, at der er Nogle, der kun finde Behag i det Syvende og Sidste, det Allervanskeligste, og ikke længer finde det Umagen værdt at ride paa de Sex, saa at de nyde den Kunstnydelse at have en saadan Kunstnydelse, uden at have »en saadan Kunstnydelse«.

Mendoza sagde: Skulde jeg componere med den Slags Tanker i Hovedet, gik jeg fra Forstanden.

Naa, det er Dem! Jeg synes nok, jeg har hørt, at der er en Student Mendoza, som er gaaet til Musiken. Ja, saa er det bedst for Dem, at De istedenfor Logik studerer Contrapunkt og Nattergal.

Men hvorfor skal jeg da? spurgte Otto.

Tør jeg spørge: Er De ogsaa Geni?